

**OPO – Organisasjonen
mot politisk overvåking**
Postboks 628 Sentrum
0106 Oslo
Telefon 900 19 985
e-post: overvak@opo.as
Bank giro 0537.51.98403
<http://home.no.net/overvak/>

Medlemsbulletin nr. 2/2008

Innhold

- Er det behov for OPO?
- Kontingent – purring
- Fellesmøte til høsten
- Styremøte onsdag 25. juni – også for medlemmene
- Mappeopplysninger på Google
- Rettssikkerheten i terrrorsaker
- Uhørte stemmer – ni fortellinger fra virkeligheten

ER DET BEHOV FOR OPO?

Av leder i OPO – Geir Hovland

OPO ble stiftet som en organisasjon for å ivareta interessene til dem som søkte innsyn i mappene sine etter Innsynsloven av 1999. Denne innsynsloven var bare midlertidig og pr. i dag er det ingen innsynsordning og ingen mappesøkere.

Erfaringene fra virksomheten i OPO har vist at organisasjonen må ha et breiere engasjement enn de historiske mappene. Medlemmene i OPO sitter med viktige historiske erfaringer som må benyttes til å forhindre at liknende ulovlig og udemokratisk overvåking på politisk grunnlag skal skje i dag og i framtida.

OPO har derfor fremmet krav om en permanent innsynsordning, som vil være den beste rettssikkerhetsgarantien mot nye lovbrudd fra overvåkingstjenesten. Dette er et mål som OPO fortsatt må arbeide for.

Den siste tida er det flere saker som viser at hensynet til rettssikkerhet og personvern settes på prøve i stadig sterkere grad. EUs datalagringsdirektiv har gledelig nok vakt massiv motstand i det norske politiske miljøet. Vi slutter oss til Georg Apenes' karakteristikk av direktivet som "totalitært svermeri". Direktivet må ikke bli gjennomført som norsk rett!

Oslo tingrett har nylig behandlet en prinsipielt viktig sak, som i pressen er gitt navnet "terrorsaken". Saken gjelder alvorlige straffbare handlinger, som fortjener streng straff dersom det skjer domfellelse. Det mest interessante sett fra OPOs perspektiv, er imidlertid spørsmålet om hva som skal til for å karakterisere en handling som "terrorhandling" og hva som skal til for å konstatere straffbar forberedelse til terrorhandling.

Til nå er det ikke falt dom i saken. OPO vil advare mot PSTs forsøk på å utvide anvendelsen av begrepet "terrorhandling". Det er uakseptabelt å bruke dette mot nærmest enhver alvorlig straffbar handling, enten dette gjelder drapsforsøk eller grove skadeverk. Ved at slike handlinger karakteriseres som "terrorhandlinger" oppheves en rekke grunnleggende rettssikkerhetsgarantier som skal beskytte blant annet mot inngripende politisk overvåking.

Også fengslingene av somaliere for støtte til organisasjonen Al-Shabaab reiser viktige rettssikkerhetsspørsmål. Her er det blant annet spørsmål om å definere hvilke organisasjoner som med rette kan karakteriseres som "terrororganisasjoner". Erfaring har vist at norsk overvåking har hatt en tendens til å adoptere CIAs virkelighetsbeskrivelse. Det vil være uholdbart om Bush-administrasjonen

i Washington i realiteten skal legge premissene for denne delen av norsk strafferechtspleie.

Det er nødvendig å uttrykke skepsis mot at personer som aldri her i landet har begått andre handlinger enn å støtte organisasjoner de mener kjemper en frigjøringskamp mot etiopisk invasjon, skal kunne settes bak lås og slå!

Som eksempel på engasjement i saker som disse, vises ellers til kopi av brev OPO har sendt Stortingets kontrollutvalg i etterretnings- og overvåkingssaker – EOS-utvalget – annet sted i denne bulletinen.

Jeg er ikke særlig i tvil om at USA under Vietnamkrigen betraktet FNL som en ”terrororganisasjon”. Alle vi som drev solidaritetsarbeid for Vietnam ville altså kunne blitt straffet for det i Norge, dersom dagens lovgivning hadde vært innført den gangen – og dersom norske myndigheter hadde fulgt det amerikanske synet på FNL.

Kjære medlemmer og andre lesere: OPO trengs fortsatt!

KONTINGENT – PURRING

Som vi nevner som neste sak i denne bulletinen under planer for åpent møte/seminar, er OPOs likviditet for tiden god. Dette skyldes to forhold; nøkternhet i forbruk fra AUs side og en oppsiktsvekkende rask innbetaling av kontingent fra medlemmene.

Men *alle* har ikke betalt. Så i solidaritetens navn – og for å ruste oss bedre for fremtidige kamper – oppfordrer vi dere som hører til etternølerne, å betale inn kontingenten på 250 kroner så snart som mulig.

Ferdig utfylt giro følger som vedlegg til bulletinen for dem det angår.

(Vi ser ikke bort fra mulig svikt i egne rutiner, slik at medlemmer blir purret urettmessig. For dette ber vi selvsagt om unnskyldning, og ber samtidig om tilbakemelding slik at feilen kan rettes.)

Kjell Horn
sekretær

FELLESMØTE TIL HØSTEN

AU viser til lederen som peker på en rekke konkrete og ”gode” grunner til at OPO fortsatt trengs i det norske samfunnet – som vaktbikkje, som høringsinstans og interesseorganisasjon for folk som mener de har vært og/eller er utsatt for politisk overvåking. Det å ha denne beredskapen er viktig nok. Men kanskje enda viktigere er det om vi ble dyktigere på analyse og å komme i forkant av problemene. Et skritt i denne retningen kunne være å arrangere et åpent møte eller et seminar til høsten der vi inviterte inn eksperter fra ulike områder, mennesker som alle hadde innsikt i overvåking, men fra ulike vinkler og fag.

Når vi foreløpig formulerer dette så vidt rundt, er det ikke fordi vi i AU ikke har ideer, men fordi vi håper å stimulere *medlemmenes* kreativitet. Derfor ber vi dere for det første melde inn eventuell interesse for en slik samling som vi antyder, og dernest å komme med forslag på temaer og/eller ressurspersoner som kan bidra til å lage en ”matnyttig” samling. For målet må være at det settes sterkere fokus på fenomenet *politisk overvåking*.

Takket være beskjedent forbruk har OPO noen midler til å delfinansiere et slikt prosjekt, noe som gjør at vi vel kan regne med økonomisk støtte også fra annet hold.

STYREMØTET ONSDAG 25. JUNI

OPO avholder styremøte onsdag 25. juni kl. 17.00 i eget kontorlokale, samlokalisert med Marxistisk Forum i Samfunnshuset, Arbeidersamfunnets plass 1, inng. Torggata, 7. etasje.

Tema for møtet er ennå ikke fastsatt, men OPO har stående vedtak om at styremøtene er åpne for alle medlemmer. Vi ønsker dere derfor velkommen til å være med å forme ut politikken for den nærmeste framtiden, i tråd med det arbeidsprogrammet som ble vedtatt på årsmøtet i januar.

Ønsker om saker dere gjerne ser blir tatt opp på styremøtet kan dere melde sekretæren innen 10. juni. Etter denne datoen vil sakliste bli satt opp, og medlemmer med e-post får ny invitasjon elektronisk etter denne datoen.

Benytt helst sekretærens e-post: kjell.horn@oslo.online.no, evt. telefon 906 13 595

MAPPEOPPLYSNINGER PÅ GOOGLE?

Et av våre medlemmer oppdaget ved et tilfeldig søk at hun, da hun "googlet" på sitt navn, fikk opp temmelig detaljerte opplysninger om at hun blant annet hadde hatt mappe hos POT. Hun reagerte på dette og fikk følgende svar, som vi gjengir i sin helhet, da vi regner med at det har interesse for medlemmer flest.

"Det er arkiveier eller arkivskaper som bestemmer den klausul som skal gjelde for innsyn i arkivmaterialet etter avlevering, men gjerne etter forslag fra oss. I enkelte tilfeller vil det av personvern hensyn, eller av forretningsmessige hensyn, være naturlig med begrensninger for innsyn i arkivmateriale. Vedrørende arkivmateriale som vi har mottatt av Dem så har vi tidligere avklart at det ikke skal være noen klausul, og dette arkivmaterialet er fritt tilgjengelig fra Riksarkivets lesesal. Dokumentene i Deres mappe er imidlertid ikke skannet og gjort digitalt tilgjengelig, det har vi ikke kapasitet til.

En arkivkatalog omfatter en historisk innledning med informasjon om arkivet, biografiske opplysninger om arkivskaper, samt en registratur over innholdet i arkivet. Disse opplysningene blir også registrert i vår arkivdatabase ASTA. Denne databasen er igjen grunnlag for en nettversjon kalt Felleskatalogen. Søk-side for Felleskatalogen finnes på internett siden til Arkivverket. Frem til nå har det også vært slik at søkemotoren Google har gitt treff i Felleskatalogen. Dette er bakgrunnen for opplysningene De har funnet om Dem selv.

Vi er altså kjent med at søk i Goggle gir treff i Felleskatalogen. I de fleste tilfeller vil det ikke være problematisk å legge ut biografiske opplysninger om enkeltpersoner. Dette gjelder for eksempel offentlige personer der man forutsetter at opplysningene er kjent, og der arkivmaterialet er av eldre dato. I Deres tilfelle ser vi at det kan være grunnlag for å ikke gjøre biografiske opplysninger kjent via internett. Vi vil forfølge denne saken spesielt, men også se nærmere på klausulering av biografiske opplysninger i Felleskatalogen generelt. Ved ny oppdatering av Felleskatalogen vil opplysningene om Dem bli borte.

Da vi mottok de første mappene med informasjon om personer som hadde vært overvåket av POT opprettet vi ett privatarkiv per person. Dette viste seg raskt ikke å være en gunstig løsning, og vi opprettet derfor et privatarkiv for alle personer og mapper med en slik tilknytning til POT, en samling. Dette arkivet har vi kalt *PA 1349 – Personer overvåket av POT (PST) – personmapper*. (...) Etter kommende oppdateringer av Felleskatalogen vil opplysninger om Dem ligge under privatarkiv nr. 1349. Vi gjør oppmerksom på at for dette arkivet vil personalia kun bli tilgjengelig i papirkatalogen ved Riksarkivet, ikke i elektronisk database og nettversjonen."

RETTSSIKKERHETEN I TERRORSAKER.

På vegne av Organisasjonen mot politisk overvåking (OPO) ønsker vi å melde bekymring for den utviklingen vi har sett i aktuelle straffesaker, hvor det er en tendens til at uttrykket ”terrorhandling” og liknende begreper benyttes mot nærmest en hver alvorlig straffbar handling hvor det kan mistenkes å være politiske over- eller undertoner.

Dette har vist seg i straffesaken mot Arfan Qadeer Bhatti, som i pressen konsekvent omtales som ”terrorsaken”.

Den samme tendensen ser man i saken mot tre somaliere som er siktet for å ha overført penger til den somaliske organisasjonen Al Shabaab som PST hevder er en organisasjon som med rette kan betegnes som en terrororganisasjon.

Det verdensbildet som presenteres også i norske rettssaler, er i dag påvirket av en svart-hvitt tenking hvor verden deles mellom de gode og de onde. Dette bildet er i foruroligende grad preget av slagordene til den nåværende amerikanske administrasjonen.

Et interessant apropos til disse sakene er det at en av Norges fremste Afghanistan-eksperter, Arne Strand, nylig uttalte til NTB at det ikke er grunnlag for påstanden om at Thalibanstyrkene i Afghanistan står bak grovere overgrep mot sivilbefolkningen enn det ISAFs og NATOs allierte i landet gjør.

EOS-utvalget er en svært viktig instans for å ivareta personvern og rettssikkerhet i det norske samfunnet på det området som gjelder politisk overvåking.

OPO har medlemmer med lang erfaring og innsikt i hvordan utenriks- og innenrikspolitiske hensyn har vært retningsgivende for de overvåkingsinngrep som skjedd i regi av det tidligere POT.

På bakgrunn av disse erfaringene vil OPO oppfordre EOS-utvalget til å ha ekstra årvåkenhet når det gjelder overvåkingsinngrep i såkalte ”terrorsaker”. For det første må ikke ”lister” laget av andre lands myndigheter eller utenlandske

etterrettningsorganisasjoner være avgjørende for norsk strafferettspleie og dermed for hvilke overvåkingsinngrep som lovlig kan iverksettes i Norge.

OPO har pr. i dag ikke sikker kunnskap om hva slags karakter organisasjonen Al Shabaab, men har merket seg at det er kommet store protester fra det somaliske miljøet i Norge, som omtaler denne organisasjonen som en frigjøringsorganisasjon som kjemper mot den USA-støttete invasjonshæren fra Etiopia.

OPO er først og fremst bekymret for rettssikkerheten her i Norge for personer som støtter denne organisasjonen politisk og økonomisk, men som overhodet ikke kan mistenkes for noen forbindelse med straffbare handlinger, langt mindre terrorhandlinger, her i Norge.

OPO viser til at det solidaritetsarbeid som ble drevet til fordel for FNL under Vietnamkrigen formodentlig ville blitt stemplet av USA som støtte til "terrorvirksomhet" ut fra dagens kriterier.

For det andre må ikke utvanningen av begreper som "terrorhandlinger" medføre en tilsvarende senkning av tersklene for å iverksette inngripende overvåkingsinngrep som telefonavlytting, romavlytting, avlytting av biler, hemmelig ransaking, teknisk sporing etc.

Straffelovens §147 a representerer i seg selv store rettssikkerhetsmessige utfordringer fordi den knytter vidtgående rettsvirkninger til gjerningsmannens subjektive forsett. Denne forsettsvurderingen er også knyttet til svært skjønnsmessige begreper. Hvordan skal man f.eks. presist tolke begrepet : *"forstyrre en alvorlig funksjon av grunnleggende betydning i samfunnet"*.

OPO viser til at adgangen til inngripende overvåkingstiltak er sterkt utvidet gjennom de seneste endringene i straffeprosessloven. Dette gjelder også adgangen til inngrep som ledd i etterforskning, også før det er begått noen straffbare handlinger, jf. straffeprosesslovens § 222d. Kriteriet i denne bestemmelsen er ikke strengere enn at *"det er grunn til å tro"* at noen kommer til å begå en nærmere beskrevet straffbar handling, f.eks. en handling som rammes av straffelovens § 147a.

OPO vil sterkt oppfordre EOS-utvalget til aktivt å følge PSTs virksomhet for å ivareta borgernes rettssikkerhet og personvern. Dette er hensyn som lett kommer under press, ut fra kortsiktige innenrikspolitiske og utenrikspolitiske hensyn. De er ikke mindre viktige av den grunn.

For OPO
Geir Hovland

UHØRTE STEMMER NI FORTELLINGER FRA VIRKELIGHETEN.

Åsmund Langsæther

I februar i år åpnet KILDEN Informasjonssenter for kjønnsforskning nettutstillingen *Uhørte stemmer*. Denne utstillingen er første del av KILDENs nettutstilling portretter.no. KILDENs mål med denne utstillingen er å bidra til økt kunnskap om kvinners liv og livsbetingelser. Selv har KILDEN valgt å bidra til dette med nytt kvinnehistorisk materiale i form av portretter av ni kvinner født mellom 1914 og 1939.

Dette er kvinner med livserfaringer fra andre arenaer i det norske samfunnet enn de som omtales i historiebøkene. De er alle aktive og samfunnsbevisste mennesker. Som tittelen sier dreier det seg her imidlertid om kvinner som sjelden har blitt hørt – og har hatt vanskelig for å komme til ordet.

I sin ungdom opplevde disse kvinnene både kvinnediskriminering, fattigdom og krig. De fleste kom med i kommunistenes motstandsarbeid og ble politisk bevisstgjorte under krigen. Krigserfaringene ble formende for deres politiske engasjement. Gjennom et langt liv har de deltatt aktivt i arbeidet for fred og internasjonal solidaritet, og i kampen for kvinners rettigheter. Denne innsatsen førte ikke til heder og anerkjennelse fra det offisielle Norge. Tvert om – istedenfor takk – opplevde de en livslang overvåkning, i noen tilfeller ren trakassering. For mange ble det nok en belastning å få se ”Mappa” si; for noen fordi den var en dokumentasjon av omfanget av overvåkningen og de løgner den bygde på; for andre fordi mappa var nesten tom.

De ni kvinnene ble intervjuet i 2006 av Unni Rustad – prosjektmedarbeider ved KILDEN. Disse intervjuene kan absolutt anbefales for OPO’s medlemmer. De er tilgjengelig på nettstedet <http://portretter.no>, og kan også nås via <http://kilden.no>.